

MOCIÓ PLA DIRECTOR SOSTENIBLE DEL VERD URBÀ I L'ARBRAT VIARI

Des de fa unes dècades les ciutats han anat reduint i modificant el procés d'expansió continua que portava a un greu desequilibri ambiental i social, millorant l'hàbitat urbà i, d'aquesta manera, la qualitat de vida i la interacció entre les persones que conformen la ciutat. Els últims anys, i degut a les conseqüències provocades pel canvi climàtic, s'està avançant més i es veu la necessitat d'integrar el verd com a infraestructura urbana, que ajudi a regular els processos i fluxos generats per les ciutats per tal de fer-les més resilients.

Les ciutats són responsables del 78% de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Aquest fet fa que les ciutats generin disfuncions com la contaminació atmosfèrica, illes de calor, pèrdua de biodiversitat i de manera molt intensa incideixin en el canvi climàtic. Aquestes disfuncions generen, entre d'altres, afeccions en la salut de la seva població. Les ciutats grises són ciutats poc saludables i també ciutats desiguals.

En aquest sentit es fa necessari un canvi en les polítiques d'urbanisme per situar les persones al centre d'aquestes, i fixar objectius per tal de millorar-ne la salut, proporcionar espais per gaudir i augmentar el benestar social i personal de la nostra societat urbana.

A dia d'avui ningú pot discutir, els grans avantatges que aporten a les ciutats i els seus habitants el contacte directe amb la natura. Els estudis fets sobre aquesta relació indiquen clares evidències sobre la influència positiva en la salut i en la mitigació del canvi climàtic. L'OMS en parla com una de les estratègies directes més importants en la lluita contra malalties cròniques com l'obesitat, la diabetis, les malalties cardiovasculars, respiratòries i també psicosocials. Una millora de la salut física amb espais per fer esport i prevenir l'obesitat. Una més alta qualitat de l'aire i per tant una millora en les malalties respiratòries. Un major confort ambiental, millorant els nivells d'estrès i de concentració. Una millora en la salut psicosocial amb espais de convivència on poder establir relacions socials o gaudir d'entorns més naturals.

Ara mateix, ens trobem en un període de transició, els nostres entorns urbans no garanteixen ni poden oferir aquesta qualitat de vida que la ciutadania ens reclama. Per un costat, els canvis morfològics urbans, derivats en gran mesura d'una planificació en relació a un paradigma urbà de la mobilitat centrat en el vehicle privat i per un altre costat els canvis que s'estan produint a escala global en el clima, han reduït la capacitat dels nuclis urbans, la seva resiliència per poder garantir unes condicions de qualitat de vida i de salut als seus habitants i així contribuir també a la millora ambiental del planeta. En aquest sentit, l'augment del verd urbà és una oportunitat, una eina estructural, per la millora de l'habitabilitat de les ciutats i poder reduir la seva petjada ambiental.

L'indicador de superfície de zona verda i espai lliure en sòl urbà per habitant [ZV/hab] mesura l'extensió de les zones verdes i espais lliures (ZV) i la relació amb el nombre d'habitants. Aquesta relació s'obté a través de la proporció dels metres quadrats de zones verdes per habitant en el sòl urbà (MUC codis SUC i SNC). Els rangs d'avaluació de l'indicador són els valors recomanats per l'Organització Mundial de la Salut (OMS). Aquestes recomanacions ens apunten que les ciutats han de disposar com a mínim, d'entre 10 i 15 metres quadrats d'àrea verda per habitant. No

**ESQUERRA
REPUBLICANA**

Santa Coloma de Gramenet

obstant, s'aconsella que aquesta relació pugui arribar a valors entre 15 i 20 metres quadrats de zona verda útil.

Arrel de la crisi sanitària del COVID-19 un dels problemes que s'ha posat de relleu a la ciutat és la falta d'espai públic de qualitat. Santa Coloma només disposa de 5,57 metres quadrats de ZV per habitant i per tant no arriba als mínims recomanats per l'OMS.

Santa Coloma, com moltes d'altres ciutats de l'àrea metropolitana, durant el període de la dictadura, va patir un creixement caòtic de l'entramat urbà que no va deixar espai per a la planificació d'una xarxa verda d'espais públics. Les lluites veïnals i la recuperació de les llibertats van permetre avançar en una nova planificació. Es va realitzar un important esforç per tal de millorar i augmentar els espais verds a la ciutat durant els successius mandats dels governs democràtics. També amb el suport i les contínues lluites veïnals per la recuperació i protecció d'espais, es van aconseguir exemples tant destacats com el Parc Europa, la recuperació del riu Besòs, la lluita contra el camp de golf a la Serra de Marina o contra la construcció d'habitatges als terrenys del parc de la Bastida. Però encara a hores d'ara, la ciutat ha continuat patint importants mancances d'espais verds i la distribució entre els barris és totalment desigual. Alhora, es continuen arrossegant reivindicacions històriques amb un important volum d'hectàrees com és la finalització del parc de Can Zam i de tot el seu entorn, amb més de 40 anys de reivindicacions.

Les opcions de què disposem per augmentar el verd i la seva qualitat a la ciutat van més enllà de nous espais verds, com per exemple: la millora del verd actual, el seu increment en espais que fins ara no es plantejaven com tals i actuacions a nivell ciutadà que contribueixin a enverdir la ciutat, com les cobertes i els murs verds, o fins i tot l'ús dels mateixos balcons.

Una ciutat verda és la que s'organitza al voltant dels seus espais oberts i vegetals i no aquella que ajardina els espais marginals. Un dels reptes més importants al que ens hem d'enfrontar com a societat i com a ciutat és desviar el rumb insostenible de l'urbanització actual.

L'augment del verd urbà representa un dels veritables factors de canvi, i evidentment una de les més importants estratègies per mitigar els efectes i l'impacte del canvi climàtic a nivell local.

En aquest sentit, el disseny, la planificació i la gestió dels espais de verd urbà en les nostres viles i ciutats pren una importància cabdal per donar sentit a tot un sistema.

Un sistema que hem d'entendre com una infraestructura més de la ciutat. Amb un valor afegit, que són els seus beneficis multifuncionals.

La infraestructura verda es defineix com una "xarxa estratègicament planificada d'espais naturals i seminaturals d'altres característiques ambientals, dissenyada i gestionada per oferir una àmplia gamma de serveis ecosistèmics". El concepte d'infraestructura verda posa èmfasi tant en la qualitat com en la quantitat dels espais verds urbans i periurbans, el seu rol multifuncional, i la importància de les interconnexions entre els hàbitats. Si una infraestructura verda està ben planificada, desenvolupada i mantinguda té el potencial de guiar el desenvolupament urbà proporcionant una millor adaptació al canvi climàtic, beneficis ambientals i socials a les persones que hi viuen i un marc pel creixement econòmic i la conservació de la natura així com la millora de la salut pública.

La infraestructura verda es nodreix d'uns principis i valors sota els quals es construeix:

- **Sostenibilitat:** mantenint els aspectes biològics, ambientals, socials i econòmics en la seva productivitat i diversitat al llarg del temps.
- **Connectivitat:** augmentant el grau de connexió entre les zones verdes de la ciutat i el seu entorn natural.
- **Canvi climàtic:** Adaptar les zones verdes als impactes derivats del canvi climàtic i desenvolupar el seu potencial per tal de mitigar els efectes en el conjunt de la ciutat reduint i compensant les emissions GEI.
- **Equitat:** promoure l'equilibri entre la ciutadania, des de la perspectiva d'accés al benestar, en tots i cadascun dels barris i districtes.
- **Qualitat:** adequar-se a les exigències ciutadanes per tal d'aconseguir la satisfacció de les seves necessitats.
- **Participació i corresponsabilitat:** incloure a la ciutadania en la presa de decisions, de manera que sigui copartícep i corresponsable en els lideratges.
- **Transparència:** garantir el dret d'accés a la ciutadania a la informació relacionada amb l'arbrat, les zones verdes i la biodiversitat.
- **Eficàcia i eficiència:** aconseguir els objectiu optimitzant els recursos disponibles.

Aquest nou concepte d'infraestructura verda ens aporta també noves formes d'inventariar i comptabilitzar les zones verdes i la qualitat d'aquestes. És necessari avançar en l'avaluació del verd per tal de posar en valor els serveis ecosistèmics de la infraestructura verda. Eines tecnològiques com els SIG -Sistemes d'Informació Geogràfica permeten visualitzar, analitzar i gestionar la informació geogràfica. Algunes ciutats de l'estat ja utilitzen aquestes eines per tal de comptabilitzar i inventariar el seus espais verds i el seu arbrat, d'altres ciutats també quantifiquen la massa de l'arbrat per conèixer el que ens aporta cada un d'ells. Per conèixer el valor real del que ens aporta l'arbrat urbà a banda de la quantitat numèrica, es fa necessari associar la quantificació en massa i en qualitat d'aquest.

Un dels valors sota el qual s'ha de dissenyar la infraestructura verda i que té una importància cabdal en la gestió d'aquest, és la connectivitat entre els diferents espais verds i l'entorn natural. És el que anomenem corredors verds. Un corredor verd és una franja contínua amb presència dominant de vegetació i ús exclusiu, o si més no prioritari, de vianants i bicicletes, que travessa el teixit urbà i connecta amb els parcs urbans i amb els ecosistemes de l'entorn.

Els corredors verds urbans tenen un paper estratègic en la salut ambiental i social de les ciutats de cara a un futur més sostenible. Simbolitzen una solució de continuïtat amb la natura, lliure i permeable, de preferència d'ús per als vianants, que aporta biodiversitat i millors condicions d'hàbitat i redueix els costos de manteniment dels espais verds urbans. Ampliar la superfície verda i protegir els espais lliures i la biodiversitat és un dels seus objectius.

En el context actual de canvi climàtic, en l'àmbit mediterrani les prediccions són de l'augment de les temperatures, la reducció de la freqüència de precipitació i la concentració de les pluges en menys esdeveniments però de caràcter més torrencial. Aquests fenòmens agreujaran els efectes de les aigües d'escorrentiu urbà sobre el medi, ja que si els períodes de sequera són més llargs s'acumularan més partícules contaminants a les àrees urbanes i, a més, quan es donin les

precipitacions els cabals punta seran molt elevats, per la combinació de la torrencialitat i l'elevada presència de superfícies impermeables.

Per tal d'evitar la contaminació associada a aquestes aigües, en els darrers anys s'han desenvolupat diferents sistemes que permeten drenar, transportar, emmagatzemar o tractar els esorrentius urbans.

Els sistemes de drenatge sostenible. S'ha de tendir a mantenir sòls permeables a l'hora de dissenyar parcs, jardins i en general definir criteris d'urbanització sostenible que permetin reduir els cabals punta i la càrrega contaminant associada a aquests esorrentius. Així doncs, incorporant estructures de drenatge sostenible en zones urbanes es poden complir els següents objectius:

- Prevenció i reducció de les inundacions
- Reducció del volum d'esorrentiu i els cabals punta
- Infiltració i recàrrega d'aqüífers
- Reutilització de l'aigua
- Millora de la qualitat de l'aigua
- Augment de la resiliència
- Creació d'espais verds, afavorint la qualitat de vida
- Alguns sistemes permeten la creació d'hàbitats, afavorint la biodiversitat
- Prevenció de la contaminació: protecció i conservació dels ecosistemes i del cicle de l'aigua

En general, el manteniment del cicle de l'aigua.

El verd urbà aporta innumerables beneficis als nuclis habitats i, per tant, cal realitzar un disseny i gestió adequats per aconseguir-los.

En aquest sentit, el pla director sostenible del verd urbà i Arbrat viari (PDVUiAV) és una eina per a la planificació i la gestió del verd urbà. Realitza una diagnosi completa de l'estat actual incloent-hi un inventari detallat dels elements del verd i de l'organització del servei. A partir dels resultats de la diagnosi, fa propostes de millora. Un cop redactat, el pla esdevé una peça clau, ja que, entre d'altres temes, ajuda a definir el model de verd urbà del municipi, a organitzar millor el servei o a definir criteris per els diferents elements que es gestionen.

Ajuden a diagnosticar les mancances, tant quantitatives com qualitatives del verd urbà de la ciutat, i també posen sobre la taula possibles problemes de gestió.

Actualment la Diputació de Barcelona ofereix a través del catàleg de serveis del 2020 la "planificació i millora del verd urbà", on s'hi inclouen els Plans Directors de Verd Urbà. Diverses ciutats del nostre entorn ja s'hi han acollit, Sant Boi, Mollet del Vallés o fins i tot la ciutat de Barcelona.

Per tots aquests motius proposem al ple l'adopció dels següents acords:

ACORDS:

PRIMER.- Impulsar el Pla Director sostenible del Verd Urbà que defineix els objectius i les línies d'acció per avançar cap a una ciutat on la natura interactua i es potencia, per millorar la connectivitat ecològica amb l'entorn natural, i per comptar amb el sistema verd com una infraestructura ecològica que aporti serveis ambientals i socials a la ciutat.

Objectius

Elaborar el Pla Director Sostenible dels Espais Verds i l'Arbrat Viari (PDSVUiAV), per tal de disposar d'una eina de planificació actualitzada per millorar la gestió i manteniment d'aquests espais.

Els objectius del treball realitzat són els següents:

- Planificar l'adaptació dels espais verds i l'arbrat viari al canvi climàtic.
- Mantenir i millorar la qualitat de l'arbrat viari i dels espais verds urbans amb criteris de sostenibilitat i eficiència econòmica.
- Elaborar un inventari dels espais verds municipal i l'arbrat viari,
- Determinar i definir els criteris de disseny i manteniment de les diferents unitats de gestió (UG) dels espais verds del municipi per establir un sistema de manteniment de l'arbrat d'acord amb la situació real de l'arbrat, l'espai que ocupen, la seva funció, els criteris a assolir amb l'aplicació de criteris de xerojardineria i sostenibilitat, així com la disponibilitat de recursos econòmics.
- Potenciar la vegetació al·lòctona i xerotèrica, adaptada a les condicions climàtiques actuals, i futures.
- Optimitzar i racionalitzar els recursos econòmics i humans aportats per l'ens municipal pel manteniment i millora en matèria de jardineria i paisatge.
- Definir un pla d'inversions base per a la millora i consolidació dels espais verds del municipi
- Utilització del Sistema d'informació Geogràfica (SIG) per registrar els espais verds de la ciutat, tant públics com privats i l'inventariat del seu arbrat i d'altres espècies.
- Definició d'una xarxa de corredors verds per interconnectar espais verds urbans amb els ecosistemes de l'entorn (Serra Marina, Can Zam i riu Besòs)

SEGON.- Àmbit del Pla

L'àmbit del PDSVUiAV comprèn tots els espais verds en els quals l'Ajuntament realitza el manteniment, i també aquells on no hi realitza manteniment ordinari però sí actuacions puntuals al llarg de l'any.

El Pla abasta els espais i arbrat viari, concretament:

- Arbrat viari
- Espais verds públics o d'ús públic

- Elements de vialitat (rotondes i mitjanes)
- Espais vinculats a la xarxa hidrogràfica urbana
- Altres parcel·les de titularitat municipal

Les propostes del Pla d'inversions bàsic associat al present PDSVUiAV es defineixen a quatre nivells:

- Inventari dels espais verds urbans amb suport GIS.
- Servei de manteniment urbà actual
- Millores del verd urbà actual
- Reconversió dels espais verds i l'arbrat viari a les condicions ambientals del canvi climàtic
- Inversions per a la creació de nous espais urbans

TERCER.- Estendre la implantació dels Sistemes de Drenatge Sostenible SUDS a les obres i instal·lacions d'àmbit públic i privat.

QUART.- Desenvolupar un programa de cobertes verdes, murs i mitgeres verdes en l'àmbit públic i privat i promoure'l en aquest darrer àmbit aplicant les corresponents bonificacions fiscals als impostos municipals (IBI i ICIO)

CINQUÈ.- Programa d'acord de custòdia per a l'ús de solars en zones urbanes per a la creació d'espais verds de baixa intensitat per al lleure i el paisatge

SISÈ.- Impulsar la promoció i el foment de la cura per part de la ciutadania dels escocells de l'arbrat viari dels nostres carrers. Desenvolupar un programa d'educació ambiental de jardineria sostenible a la ciutadania.

SETÈ.- Demanar a la Diputació de Barcelona, a través del catàleg de serveis del 2020 ("planificació i millora del verd urbà"), la redacció del Pla Director de Verd Urbà per tal d'assolir els objectius definits a la present moció.

VUITÈ.- Assumir les despeses de la redacció del projecte amb pressupost municipal en cas que la Diputació de Barcelona denegui l'ajut sol·licitat.

NOVÈ.- Assegurar que la redacció del Pla Director de Verd Urbà es faci amb un procés de participació ciutadana i de treball conjunt amb les entitats del municipi que hi mostrin interès.

DESÈ.- Incloure aquest pla director dins de les accions del Pla d'Acció Municipal i presentar un calendari d'execució dels acords d'aquesta moció i de redacció del Pla Director de Verd Urbà.